

Η ιεροτελεστία των εγκαινίων του τρύγου και η παραδοσιακή γιορτή του Σωτήρα Χριστού (Βασίλειος Καϊμακάμης, Αναπλ. καθηγητής ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=152810>]

Στη συνέχεια η κάθε νοικοκυρά έπαιρνε τα δικά της σταφύλια (τα αναγνώριζε κυρίως από το σχέδιο και το χρώμα της πολύχρωμης υφαντής πετσέτας) και τα μοίραζε στους παρευρισκόμενους, οι οποίοι έδιναν διάφορες ευχές που αφορούσαν την ωρίμανση, την ποιότητα, την ποσότητα, τον τρύγο και το κρασί των σταφυλιών.

Ένα μέρος από τα σταφύλια αυτά οι νοικοκυρές τα φύλαγαν για το χωριό, όπου τα μοίραζαν από σπίτι σε σπίτι, αλλά και στον κάθε διαβάτη και περαστικό. Όλη αυτή η εκδήλωση ήταν αφιερωμένη στη Μάνα Παναγιά, στον Άγιο Τρύφωνα, στη βλάστηση, στο σταφύλι, στον καλό και πλούσιο τρύγο, αλλά και στο κρασί. Παράλληλα τα σταφύλια, αλλά και σε άλλες περιπτώσεις το κρασί, αποτελούσαν

προσφορές στις ψυχές των νεκρών. Να σημειωθεί ότι παρόμοιες προσφορές στις ψυχές των νεκρών, κυρίως με κρασί, λάμβαναν χώρα και κατά την τελευταία μέρα των αρχαίων Ανθεστηρίων, που διοργανώνονταν προς τιμήν του Διονύσου[13].

Σύντομη αναφορά στην ιεροτελεστία των εγκαινίων του τρύγου

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των υπερήλικων Κοκκινοπλιτών, του επίσημου τρύγου πάντοτε προηγούταν μια ιεροτελεστία. Οι τρυγητές (άνδρες, γυναίκες, παιδιά), παρόντων των ιερέων, των αγροφυλάκων και των άλλων προυχόντων του χωριού, συγκεντρώνονταν πρώτα κάτω από τρεις τεράστιες γκορτσιές (αγριοαπιδιές) που βρίσκονταν στην άκρη του αμπελώνα. Εκεί λάμβανε χώρα μια σύντομη ιεροτελεστία, με ευχές και προσευχές και αμέσως μετά ο αγροφύλακας έδινε το σήμα της έναρξης του τρύγου πυροβολώντας μια φορά στον αέρα.

Στη συνέχεια τα μέλη της κάθε οικογένειας, αλλά και οι μικτές ομάδες έμπαινε η κάθε μια στο δικό της αμπέλι και άρχιζε την εργασία.

Πολλές φορές ανά δυο τρεις οικογένειες συνεργάζονταν μεταξύ τους. Έτσι έβλεπε κανείς σε κάποια αμπέλια- ιδιαίτερα στα μεγαλύτερα- να δουλεύουν 15 και 20 άτομα από διάφορες οικογένειες.

Με τον ίδιο τρόπο συνεργάζονταν και αντάλλασσαν τα ζώα τους (άλογα, μουλάρια, γαϊδούρια) και τα εργαλεία τους.

Ας σημειωθεί ότι τα σταφύλια και το κρασί οι Κοκκινοπλίτες δεν τα εμπορεύονταν, αλλά τα διέθεταν για την οικογένειά τους, αλλά και ως «πεσκέσι» (προσφορά) σε φίλους και συγγενείς.

Άξιο προσοχής είναι το γεγονός ότι οι Κοκκινοπλίτισες γυναίκες είχαν κυρίαρχη θέση και πρωταγωνιστικό ρόλο σε πολλά από τα παραπάνω δρώμενα. Βέβαια η συμπεριφορά τους και ο γενικότερος βίος των γυναικών αυτών, ακόμη και όταν χόρευαν και διασκέδαζαν δεν είχε καμία σχέση με τις εκστατικές- οργιαστικές συμπεριφορές της διονυσιακής λατρείας[14]. Ας σημειωθεί ότι κύρια χαρακτηριστικά της Κοκκινοπλίτισας γυναίκας ήταν η αφοσίωση στην οικογένεια, η πίστη στο θεό, η εργατικότητα, η ταπεινοφροσύνη και η φυσική ομορφιά.

Η παραδοσιακή γιορτή του Σωτήρα Χριστού στο νέο χωριό των Κοκκινοπλιτών Καλύβια

Κάποια από τα παραπάνω θρησκευτικά και λαογραφικά δρώμενα διασώζονται μερικώς και στους σύγχρονους Κοκκινοπλίτες και ιδιαίτερα στο νέο χωριό των Κοκκινοπλιτών τα Καλύβια[15]. Σήμερα οι γεωργοκτηνοτρόφοι Καλυβιώτες-Κοκκινοπλίτες δεν έχουν πλέον αμπέλια, αφού τα εγκατέλειψαν μεταπολεμικά, αλλά το έθιμο διασώζεται περίπου ως εξής: το πρωί της 6ης Αυγούστου δηλαδή τη «μέρα του Σωτήρα», οι νοικοκυρές προσκομίζουν στην εκκλησία ένα κανιστράκι με σταφύλια, σκεπασμένο με πετσέτα, το οποίο τοποθετούν σε ειδικό μέρος. Ύστερα από τη θεία λειτουργία ο ιερέας ευλογεί τα σταφύλια και διαβάζει την ειδική ευχή «εις την μετάληψιν της σταφυλής...» για εφορία, καρποφορία και καλή σοδειά γενικά. Στη συνέχεια οι νοικοκυρές παίρνουν τα σταφύλια, τα οποία «είναι προσφορές στις ψυχές των νεκρών» και τα μοιράζουν από σπίτι σε σπίτι, αλλά και στον κάθε περαστικό που συναντούν. Αυτοί που δέχονται αυτές τις προσφορές απαντούν συνήθως με τις ευχές «ζωή σε σας», ή «να ζήσετε να τους θυμόσαστε».

Το εξωκλήσι των κοκκινοπλίτικων αμπελιών, όπως είναι σήμερα.

(συνεχίζεται)

[13] ΦΙΛΟΣΤΡ., Ηρ. 12.2, Deubner, Atic Feste, 93-123.

[14] R. FRACELIERE, Ο Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος των Αρχαίων Ελλήνων, Αθήνα 1990, 245-251./ ΠΛΟΥΤΑΡ, Ηθικά, 613c./ ΕΥΡΙΠ, Βάκχαι, 56, 62-63, 664, 726./ ΣΟΦΟΚ, απόσπ. 678./ ΑΙΣΧΥΛ, απόσπ. 350, Ευμενίδες 500.

[15] Το χωριό Καλύβια ή Άγιος Γεώργιος ιδρύθηκε το 1950 στη Νότια πλευρά του Ολύμπου στην περιοχή που τα παλιά χρόνια οι Κοκκινοπλίτες κτηνοτρόφοι είχαν τα χειμαδιά τους (υψόμετρο 650μ.). Ας σημειωθεί ότι το 1943 ο Κοκκινοπλός πυρπολύθηκε ολοσχερώς από τους Γερμανούς. Γι' αυτό, μετά την κατοχή και τον εμφύλιο, πολλές οικογένειες ίδρυσαν στα χειμαδιά νέο χωριό, άλλες επέστρεψαν στον Κοκκινοπλό και άλλες διασκορπίστηκαν ανά την Ελλάδα και το εξωτερικό.